

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka), kodas	Fakultetas	
Argumentacinė retorika	Komunikacija ir informacija 08S	Komunikacijos	
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2 ECTS
individualus	5 ECTS	seminarai	
Dalyko anotacija			
<p>Šis doktorantūros dalykas skirtas retorikos teorijos pažinimui retorinės argumentacijos plačiąja prasme (taigi įtraukiant ir stilistinę sakinio ir rašytinio žodžio raišką) aspektu. Pasirinkusiems šį kursą parengta 12 temų, kuriose pateikti klausimai nuo retorikos mokslo, kaip mokomojo dalyko, atsiradimo, jo raidos iki šiuolaikinės interpretacinės retorikos sampratos bei viešojo diskurso sėkmės strategijų.</p> <p>Akcentuojama retorinės argumentacijos svarba oratorystėje. Argumentacinė logika, kaip bet kurio kalbėjimo pamatas, neatskiriama siejama su pagrindiniu retorikos tikslu – persvazija viešajame diskurse. Aiškinamasi elokucinės paralogikos kaip kūrybiško mąstymo ir argumentavimo teorija. Iš jos didesnis dėmesys skiriamas tropams kaip kognityviniams reiškiniui, metaforos teorijai, sinekdochos kaip tropų tropo fenomenai, taip pat retorinių figūrų rūšims ir jų funkcijoms. Nagrinėjama ir elokucinio intertekstualumo, kaip argumentacinės persvazijos bendraujant su auditorija, pagalbininko, problema. Aptariamos kalbos rengimo strategijos, tinkamo stiliaus strategijos, oratorystės ir etiško bendravimo, auditorijos analizės strategijos.</p> <p>Studijuojamos temos:</p> <p>Retorikos mokslo genezė, atsiradimo priežastys (istorinis ir mitologinis aiškinimas). Retorikos sąvoka, apibrėžtys, objektas. Retorikos mokslo svarba. Aristotelio retorika. Cicerono ir Kvintiliano teoriniai veikalai oratoriaus ugdymui, bendravimui su auditorija. Logografo samprata.</p> <p>Retorinis kanonas (pagrindinės šio mokslo struktūrinės dalys). Pagrindinis retorikos tikslas – persvazija. Persvazijos rūšys. Retorinis idealas: logoso, patoso ir etoso samprata. Retorikos ir jos dalies elokucijos santykis.</p> <p>Retorikos mokslo raida Lietuvoje. XVI–XVIII a. eiliuotoji retorika (lot. <i>eloquentia ligata</i>). Iškalbos ir poezijos panašumai ir skirtumai XIX a. Retorikos baigtis: virsmas į literatūros teoriją. Retorikos atgimimas XX a.</p> <p>Klasikinė mokomoji (kalbančiojo) ir modernioji interpretacinė (klausančiojo) retorika. Retorikos mokslo tarpdalykiškumas. Retorikos ryšys su kitais humanitariniais ir socialiniais mokslais. Retorika ir teisė. Retorika ir politika. Retorika ir komunikacija. Retorika ir žurnalistika.</p> <p>Retorinė argumentacija. Argumentavimo taisyklės. Tezės kritika. Argumentų kritika. Demonstracijos kritika. Galimos klaidos. Argumentacijos ir kritikos strategija ir taktika. Argumentų tipai. <i>Argumentum ad hominem</i>. <i>Argumentum ad personam</i>. <i>Argumentum ad baculum</i>. <i>Argumentum ad populum</i>. <i>Argumentum ad vanitatem</i> etc. Priešingos nuomonės atrėmimas.</p> <p>Elokucijos samprata. Logika ir paralogika elokucijoje. Elokucija – kūrybiško mąstymo teorija ir argumentavimo teorija.</p> <p>Tropai – kognityvinis fenomenas. Tropai – semantinės transpozicijos. Tropų ir figūrų ryšys su loginėmis operacijomis. Tropai ir figūros – pozityvūs loginių klaidų analogai.</p>			

Tropų rūšys. Esminiai tropų ir figūrų skirtumai. Pagrindinių tropų (metaforos, metonimijos, sinekdochos) funkcijos.

Metaforos teorija. Metaforos fenomenas. Lakofo ir Džonsono teorija apie metaforas kaip kasdienį reiškinių. Konceptualiosios metaforos. Mintis ir konkretus paveikslas alegorijoje. Alegorijos ir parabolės. Alegorinio kalbėjimo persvazija. Metaforos ir metonimijos santykis. Sinekdocha – pirminis tropas (pagal Todorovą, Diubua ir kt.).

Retorinių figūrų teorija. Pagrindinės rūšys. Mikrofigūros – žodžio struktūros transformacijos. Makrofigūros – sakinio struktūros grupės.

Elokucinio intertekstualumo samprata. Intertekstų, įsimintinių frazių paskirtis viešajame diskurse ir saikas.

Stilius ir viešojo kalba. Viešųjų kalbų rūšys. Kalbos pritaikymas progai. Publicistinis ir mokslinis stilius. Bendrinės kalbos (kalbos standarto) normų pastovumas ir kaita. Kalbos norminimo (standartizavimo) politika: *pro et contra*. Pagrindiniai gero stiliaus reikalavimai. Viešojo kalbėjimo sėkmės strategijos: kalbos rengimo strategijos, tinkamo stiliaus strategijos, oratorystės ir etiško bendravimo, auditorijos analizės strategijos.

Pagrindinė literatūra

DUBOIS, Jacques et all. *Rhétorique générale (avec le groupe μ)*. Paris: Larousse, 1970.

Historisches Wörterbuch der Rhetorik I–VI. Tübingen, 1992–2003.

HORNER, Winifred Bryan. *Rhetoric in the Classical Tradition*. New York, 1988.

KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. *Retorinė ir stilistinė publicistinių tekstų analizė*. Monografija. Vilnius, 2013.

KOŽENIAUSKIENĖ, Regina, ŠUMINAS, Andrius. Seimo pirmininkų atsakomybės ir įsipareigojimų raiška Kovo 11-osios kalbose. *Parlamento studijos. Mokslo darbai* 12, 2012, p. 51–84. Prieiga internete http://www.parlamentostudijos.lt/Nr12/12_kalba_1.htm.

KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. *Juridinė retorikos pagrindai*. Monografija. Vilnius, 2009.

KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. Brandaus Lietuvos piliečio paieškos politikų kalbose. – *Parlamento studijos* 6, 2006, p. 153–166. Prieiga internete http://www.parlamentostudijos.lt/Nr6/6_Kalba_Kozeniauskiene.htm.

KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. *Retorika. Iškalbos stilistika*. Monografija. Vilnius, 2001.

LAKOFF, George, JOHNSEN, Mark. *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press, 1980.

OTTMERS, Clemens. *Rhetorik*. Aktualisierte und erweiterte Auflage. Stuttgart-Weimar: Verlag J. B. Metzler, 2007.

ZAREFSKY, David. *Oratorystės menas. Sėkmės strategijos*. Vilnius: Alma littera, 2011.

Античные риторики. Под ред. А. А. Тахо-Годи. Москва: изд. Московского университета, 1978.

ЗАРЕЦКАЯ, Елена Наумовна. *Риторика: теория и практика речевой коммуникации*. Москва, 1998.

Papildoma literatūra

KÖVECSSES, Zoltán. *Metaphor. A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2002.

KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. Etinės stilistikos atspindys metaforų vartosenoje. – *Prace bałtystyczne 3 Język, literatura, kultura*. Warszawa: Varšuvos un-tas, 2006, p. 179–186.

KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. Oratoria forense Lituana: unita di morale e sentimento. – *Res Balticae* 10, 2004 [2005]. Italia, p. 231–241.

PLEČKAITIS, Romanas. *Tolerancija*. Vilnius: Pradai, 1998.

RYBORZ, Heinz. *Menas įtikinti*. Vilnius: Alma littera, 1999.

TODOROV, Tzvetan. *Tropy i figury*. – *Pamiętnik literacki* 2, 1977.

ULČINAITĖ, Eugenija. Retorika Vilniaus Universitete XVI–XVII a. – *Literatūra* 25(3), 1979.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Regina Koženiauskiene	habil. dr.	prof.	KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. Nepaprastos paprastos komunikacijos galios. Įžanga. – <i>Parlamento studijos, Mokslo darbai</i> 22, 2017, p. 5–10.
			KOŽENIAUSKIENĖ, Regina. Prūsijos knygų dedikacijos – kultūros paminklai garsiesiems kitataučiams lietuvių kalbos gynėjams – <i>Knygotyra</i> 64, 2015, p. 197–219.
Lina Murinienė	Dr.	Doc.	MURINIENĖ, Lina. Akmenės apylinkių šnekta. – Akmenės apylinkių tekstai (kartu su kompaktine plokštele). Tarmių tekstynas. Sudarė Lina Murinienė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2018, p. 18–57.
			MURINIENĖ, Lina. Taisyklingumas kaip kodifikacijos kriterijus lietuviškuose meninio stiliaus tekstuose (Grammatical Accuracy as a Codification Criterion in Lithuanian Fiction Texts). – <i>Valoda-2014: Valoda dažėdu kultūru kontekstė (zinėtnisko rakstu krėjums XXIV)</i> . Daugavpils: Daugavpils Universitėtes Akadėmiskais apgėds "Saule", 2014. 274–278 lpp.
Patvirtinta Socialinių mokslų srities komunikacijos ir informacijos krypties Doktorantūros komitete 2019 m. lapkričio 4 d., protokolo Nr. 160000-KI-212.			
Komiteto pirmininkė prof. dr. Aušra Navickienė			